

LAURENS
VAN DEN
BROEK

MA
AN
SC
HE
RF

ROMAN

palm|slag

Ontwerp omslag: Laurens van den Broek
Ontwerp binnenwerk: vandijk ontwerpt, Eindhoven
Foto auteur: Isabelle Renate la Poutré

© 2020 Uitgeverij Palmslag | Laurens van den Broek

www.laurensvdbroek.nl
www.palmslag.nl
info@palmslag.nl

Alle rechten voorbehouden. Niets uit dit boek mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, internet, fotokopie, microfilm of op welke andere (digitale) wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form by print, internet, photoprint, microfilm or any other (digital) means without written permission from the publisher.

ISBN 978 94 930 5949 8
NUR 301

*voor Tineke,
moeder uit duizenden*

Hij wordt gebroken,
en weer gebroken; toch blijft
de maan in 't water.

– CHŌSHŪ

PROLOOG

De ruiten van de tuindeuren waren nog vochtig van de regenbui toen de duif met een droge knal ertegen te pletter sloeg. Het tafereel liet een kaalgeslagen plek achter op het glas, de zonnestrallen die schuin naar binnen vielen vonden er geen weerkaatsende druppels meer. Het moet ergens laat op de dag zijn geweest, mijn moeder was een rondje boodschappen doen zoals ze vrijwel elke dag deed. Eerst langs de Ferriers, de kruidenier en zijn oudere vrouw, en daarna langs Dupont, de bakker die een paar straten verderop woonde. Meestal fietste ze dan door naar het erf van de slager Laforêt, op de kruising met de Rue du Londel, bij de grote oude kastanjeboom. Om de dag ging ze voor kazen en melk de Rue de l'Église uit bij boer Pinault langs. Hij was als een opa voor me, al had ik al een grootvader in hetzelfde dorp wonen, namelijk de vader van mijn moeder. Lang dacht ik dat Pinault de vader van mijn vader was omdat we relatief vaak bij hem over de vloer kwamen, maar mama ontkende dat keer op keer stellig – als je mijn vader Frans hoorde praten, dan kon je ook niet anders concluderen, bedenk ik me nu. Zo ijverig Pinault als eenzame boer was, zo zorgzaam was hij ook. Al had ik maar een piepkleine blauwe plek, hij zag het meestal direct en ging op zijn knieën zitten zodat hij zijn handen op het zere gedeelte kon leggen. Ik mocht met hem bidden van mama. Hij zei dat Vader Benoît, de pastoor in het enige kerkje dat Périers-sur-le-Dan rijk was, hem gezegend had met helende krachten omdat hij een brave man was, nooit stout was geweest. Wonderwel deed het na onze gebedjes niet meer pijn, wat ik ook mankeerde.

Vrolijker waren de momenten dat ik hand in hand met boer Pinault naar de stallen liep om de koeien op hun klamme roze snoeten te aaien, mijn moeder glimlachend achter ons aan lopend. Zijn koeien waren bruin, maar sommige waren wit en andere hadden bruine en zwarte vlekken op hun witte huiden. Eén koe, ik weet niet waarom ik mij dit nog zo goed herinner, zag eruit als een heel grote mergpijp. Ik heb mergpijpen pas in Nederland leren kennen, misschien is dat de reden dat ik de koe nooit ben vergeten. Aveline heette ze, genoemd naar haar hazelnootkleurige vacht. Af en toe, al was het in mijn herinnering vrij uitzonderlijk, bleven mama en ik bij Pinault eten. Omdat zijn vrouw jaren terug was overleden, kon hij het gezelschap zeker waarderen. Zo deed mijn moeder hem (en mij) graag een pleziertje. We namen plaats voor de brandende open haard in zijn krappe woonkamer. Mama en ik kregen een houten spies aangereikt, zo groot als de metalen pook naast de haard. Elk namen we een maïskolf en roosterden die. Het waren maïskolven van eigen land. Het kleine geluk straalde van Pinaults gezicht, of het moet het dansende licht van het haardvuur zijn geweest. Het was telkens weer smikkelen; thuis aten we zelden maïskolven. Het moest wel bijzonder blijven.

Ik verlang terug naar de eenvoud van die tijd. Op zonnige dagen mocht ik met mama mee fietsen op mijn eigen karmozijnrode fietsje, maar die dag niet. Ik had straf gekregen voor een vergrijp zoals je die als kind te lichtzinnig begaat. Zodoende zat ik thuis aan de eikenhouten eettafel kleurplaten te tekenen. Ik moest daar blijven zitten totdat ze terug zou zijn. Ik durfde niet af te wijken van de blauwdruk van gehoorzaamheid die mijn moeder hardhandig op mijn bovenarmen in had laten werken.

De knal tegen de ruit deed mij schrikken, ik bukte instinctief onder het tafelblad en bleef stil. Mijn hart ging als een razende tekeer. Zo heb ik daar een tijdje gezeten, in complete stilte, met de hand voor de mond. Ik had ooit over de grote oorlogen gehoord, enorme knallen en heftige gewerschoten. Dit was geen oorlogs-

knal, dat hoorde ik. De dreun herhaalde zich niet. Pas na tien minuten durfde ik onder de tafel vandaan te komen. Het bleef al die tijd stil op het geloei van een koe in de verte na. Het huis leek intact te zijn. Ik keek naar waar ik dacht dat het geluid vandaan kwam. Iets aan de linker tuindeur was anders dan tien minuten geleden. Op twee derde hoogte bevond zich een vormeloze afdruk, de regendruppels waren weggeslagen. Het leek een eilandje in een zee van druppels. Ik liep om de tafel heen, langzaam, bang voor wat ik te zien zou krijgen. Het eiland op het deurenster had een uitstulping naar beneden, viel mij op. Op een meter voor de tuindeur stopte ik.

Daar lag hij dan. Of zij. Het. De nagenoeg zwarte vogel lag ondersteboven en bewoog niet meer. De vleugels waren uitgespreid, de pootjes de lucht in, het hoofdje verkeerd om met het snaveltje tegen de grond. Uilen kunnen dat, hun hoofd helemaal om draaien, had mijn vader ooit verteld, maar duiven niet. Inmiddels verroerde de duif zich niet meer. De duif was dood. Nog niet eerder had ik een dode vogel van dichtbij gezien. Vader had mij daar eens over verteld, op een dag dat hij thuis was. Als een mens of dier doodgaat, dan houdt het leven op aarde op en gaat het elders verder, achter dit leven waar we niet voorbij kunnen zien. Een plek uit zicht, maar niet per se onzichtbaar. Hoe het ook was, het leven was in elk geval uit deze duif. Ze was een voorwerp geworden, zoals een van de opgezette vogels die we op de schouw hadden staan. De ogen van de duif waren leeg en staarden langs je, net als die bevroren vogelomhulsels op de schouw waarvan je niet zeker wist of ze ooit echt hadden gevlogen of goede namaak waren.

Mijn hand trok de klink omlaag waardoor de deur op een kier kwam te staan. Ik wachtte even en duwde de deur iets verder open. De koele lucht aaide mijn wangen. Ik tuurde naar de duif en schoof mijn voeten in de sloffen van mijn vader, die er niet was. Vanzelfsprekend waren ze te groot. Mijn benen maakten rare bogen, mijn grote tenen omhooggekruld en de overige tenen omlaag, zodat de sloffen om mijn voeten bleven zitten. Toen ik naast

de duif in de vochtige kiezels stond, kwamen de haren op mijn armen overeind, de huid van mijn armen strak en gebobbeld. Het borstkasje van de duif vertoonde een merkwaardige bobbel, alsof iets van binnen de romp naar buiten wilde barsten. Het wekte de indruk dat de duif zich iets afvroeg, misschien waarom haar hoofd 180 graden gedraaid was en ze zich niet meer kon bewegen. Aarzelend ging ik door mijn knieën en bleef met mijn hand boven het lijfje hangen. Ik porde met mijn wijsvinger in de borstkas. Hij ging omlaag, maar kwam weer omhoog. Ik legde mijn wijsvinger nog eens op de borstkas en schudde het karkas heen en weer. Geen kik, er gebeurde niets behalve wat rillende veren en een bungelend hoofd. Ik pakte het rechterpootje tussen mijn vingers en tilde de duif op terwijl ik opstond. Ik hield het levenloze lichaam op armlengte afstand. Het was zwaarder dan ik dacht. Tegen de avondzon in leek het wel een omgekeerde engel uit een van de schilderijen uit de kerk van Vader Benoît. Een engel die op aarde was gevallen en via het glas in de tuindeur weer terug naar boven gelanceerd werd. Een hemelse stuiterbal.

Achter de duif zag ik het schuurtje van mijn vader. Als mijn vader er was, zat hij daar overdag vaak te werken. Ik mocht daar nooit alleen komen, maar nu ook mama er niet was... Ik liep met grote passen naar het houten hutje. Ik opende de deur die ik al vele malen eerder stiekem had geopend. Het was er donker. Het raampje aan de achterkant zorgde voor wat schemerlicht. De ruimte was gevuld met glazen potten met daarin vogelembryo's en kaalgeplukte volwassen varianten op sterk water, en er stonden nog veel meer opgezette vogels en skeletten. Het had veel weg van een rariteitenkabinet.

Mijn vader was een vogelliefhebber en had er zijn beroep van gemaakt. Dat was de reden dat we onze eigen huisvogel hadden, Peregrijn, een slechtvalk. Als mijn vader thuis was en hij niet hoefde te werken, gingen we soms met Peregrijn op pad. Dan trok ik mijn moeders kaplaarzen aan die ze in de moestuin gebruikte en namen we hem mee naar de tarwefelden buiten het dorp. Daar liet mijn

vader Peregrijn los. Zijn vleugelslagen klonken zwaar, dreigend als donderbui in de verte. Al vlug steeg Peregrijn steeds verder en werd hij voor even de koning van het luchtruim. Hij speurde het landschap zorgvuldig af, geen wroetende worm ontsnapte aan zijn blik. Het duurde meestal niet lang eer hij een prooi had uitgekozen. Het stikte in de omgeving van de hazen, konijnen, veldmuizen, eenden, duiven en andere, kleinere vogelsoorten waarvan ik de namen nog niet kende. Ik mocht de uiteengereten en kaalgeplukte karkassen nooit bekijken; mijn vader ging steevast alleen op Peregrijn en zijn prooi af en kwam soms terug met wat botjes of een schedeltje, verschoond van bloed. Hij spoelde ze af in een regenplas of een nabijgelegen sloot. Wellicht was hij bang dat ik er een trauma aan over zou houden, aan alle levenssappen en gescheurde restjes vlees, een oogballetje met zenuwen eraan of wat kapotte orgaantjes; of misschien ging het hem juist wel om de botjes, er stonden immers veel vogelskeletten opgesteld in en rondom ons huis. Wie weet.

Peregrijn was majestueus en tam, of zo leek het tenminste want ik moest van vader altijd oppassen dat ik niet te dicht bij zijn snavel kwam; aaien was mij ten strengste verboden. Uiteraard heb ik wel eens een ferme pik gekregen, waarna mijn vader zei dat ik blij mocht zijn dat ik mijn vingers nog had. Als we Peregrijn loslieten uit de volière en hem zijn eigen gang lieten gaan, kwam hij altijd weer terug. Ik snapte dat nooit. Als je als vogel de mogelijkheid kreeg om de wijde wereld in te trekken, waarom liet je je dan weer vrijwillig opsluiten? Nu kon mijn vader zeer goed met vogels overweg. Een vogelfluisteraar, zo noemde hij zichzelf dikwijls. Geen idee wat hij de vogels influisterde, of in welke taal – ik nam aan in het Nederlands, want hij had Peregrijn al voordat hij mijn moeder leerde kennen – maar het werkte keer op keer. Beschikten vogels soms over een gemeenschappelijke taal en sprak mijn vader die?

Ik liep verder de schuur in. Er stond een ladder rechts van het ruimtevullende bureau. De duif legde ik op het lege blad van het bureau, waar ladekasten met kleine hangsloten aan vast zaten.

Het bureau was van grootvader geweest. Ik heb de sloten nooit durven forceren. Wat erin zat, dat wilde mijn vader niet vertellen. ‘Ze kunnen niet open, hoe kan er dan iets in zitten?’ zei hij als ik ernaar vroeg. Ik geloofde hem niet. Aan zijn sleutelbos zat een dof, goudkleurig sleuteltje dat hij ook van grootvader had gekregen. Ik heb altijd gemeend dat het de sleutel voor de hangsloten was. In de lades moeten reisdocumenten hebben gezeten, of misschien wel landkaarten, een verrekijker natuurlijk (je bent een vogelaar of niet), spullen voor het prepareren en opzetten van de vogellijken, een kompas omdat hij vaak ging varen voor onderzoek, encyclopedieën over vogels, reisgidsen van de plekken waar hij allemaal kwam – dat waren er nogal wat. Of zou grootvader iets in het bureau hebben achtergelaten voor vader? Een verzegeld document, een oeroud familiegeheim op vergeeld perkament dat stamde uit de Middeleeuwen, of nog verder terug. Ooit zou ik het mogen lezen, als de tijd er rijp voor was, de wereld er klaar voor. Soms bekwam me het gevoel dat het bureau leefde, in een tempo dat wij niet konden bevatten, ver buiten ons besef van wat lang duurt. Dat hij de klamme schimmellucht die in de schuur hing door de kieren en nerven in zijn hardhouten wanden absorbeerde, een ademende bunker bewapend met splinters. Met wat fantasie kwam ik een heel eind.

Het verroeste laddertje pakte ik voorzichtig beet, het was zwaar. Ik schoof het langzaam naar mij toe, wat een krassend lawaai op de stenen ondervloer veroorzaakte. Voorzichtig klapte ik het laddertje uit en zette het neer tegenover het bureau waar de duif nog steeds roerloos op lag. Het leek een beetje op Jezus aan het kruis in de kerk van Vader Benoît. Ik trok de te grote sloffen van mijn vader uit en beklom de ladder. Na vier treden stond ik bovenop de ladder; mijn hoofd kwam niet boven de onderste plank uit. De schemering wierp licht op de lichthouten planken die ik stuk voor stuk afspeurde. Op de onderste plank stonden een papegaai, een kraai, een uil met grote gele ogen en daarnaast vogels waarvan ik de naam niet wist. Ik ging op mijn tenen staan. Naast het grote ske-

let van een vogel waarvan ik de naam niet kon lezen – het leek op een dodo die ik in een prentenboek had gezien – lag een langwerpige kistje. Zonder op mijn balans te letten reikte ik ernaar. Mijn vingertoppen raakten het kistje en duwden het per ongeluk nog verder weg. Met mijn linkerhand pakte ik de plank beet en ging er ietsje aan hangen, mijn been tilde ik als contragewicht op. In een ultieme poging om het kistje te pakken rekte ik mij uit, tikte het kistje aan en gleed onderuit.

Ik kletterde op de grond. Even was de lucht uit mijn lijf geslagen, ik hapte naar adem. De vloer was koud en mijn knie deed pijn. Ik duwde mezelf omhoog en zag de ladder naast me liggen. De plank zong na maar was godzijdank aan de muur blijven hangen. Ik keek naar mijn knie. Mijn broek was kapot en ik had een bloedende schaafwond. Geen van de opgezette vogels of vogelskeletten had een vlucht omlaag gemaakt, vader zou daar zeker woest om zijn geworden. Schade was voorkomen, alleen de ladder en ik waren op de grond gevallen. Totdat ik opmerkte dat het kistje ook omlaag was gekomen. Op één been kroop ik richting het kistje en zag dat het niet beschadigd was. Het stond als een tent opengeklapt en de inhoud lag willekeurig over de vloer verspreid. Het waren mesjes waarvan de lemmetgrootte varieerde. In geen enkel opzicht leken ze op onze keukenmessen. Ik pakte er eentje op, het was van metaal en voelde gewichtig en koud aan. Het zag er extreem scherp uit en fonkelde als ik het in het invallende licht hield. Nu beschikte ik over de instrumenten die mijn vader gebruikte om de vogels op te zetten. Ik stond op, raapte alle mesjes voorzichtig van de grond en stopte ze weer terug in het kistje. Op eentje na. Die legde ik op het bureau.

Ik klom op de stoel en ging op mijn knieën op het lederen zitvlak zitten. Mijn vader wilde aan de eettafel nog weleens uitweiden over zijn werkzaamheden in de schuur, waarna mama hem al gauw berispte en stelde dat zijn morbide fascinaties niet voor kinderen geschikt waren. En al helemaal niet tijdens het avondmaal. Ik beeldde me in hoe mijn vader met de duif te werk zou gaan en

stak het mes zonder blikken of blozen in de borst van de duif. Het mes gleed soepel van zijn borst tot tussen zijn pootjes, mijn andere hand hield de duif op de plaats. Ogenblikkelijk priemde het borstbeen naar buiten. Er kwam nauwelijks bloed vrij. Ik had nog nooit een dood organisme van de binnenkant gezien. Het scalpel legde ik weg; ik duwde de huidflappen opzij. Met duim en wijsvinger hield ik ze open, terwijl ik mijn andere wijsvinger naar binnen stak. De duif had zijn warmte behouden. Ik voelde mijn hart in mijn keel kloppen en ik ademde harder dan normaal. Mijn vinger zat onder het bloed toen ik hem eruit haalde. Iets aan de binnenkant was kapotgegaan. De kronkelige massa onder het borstbeen trok mijn aandacht. Ik prikte er nogmaals met mijn vingers in, pakte de massa tussen duim en wijsvinger vast en plukte er wat aan. Een lus ontstond waaraan ik de duif kon optillen. Ik liet de duif weer zakken en zocht verder, waarnaar wist ik niet. De duif zat lastig in elkaar, er zaten zoveel verschillende onderdelen in. Ik zag een witte pees en trok eraan, het linkerpootje bewoog enigszins. Ik stuitte op botjes die gelijkenis vertoonden met de botjes die mijn vader kwam tonen als Peregrijn had huisgehouden. Hoe langer ik bezig was, hoe roder mijn handen werden. Ineens werd ik me ervan bewust dat ik bijna met mijn neus in het karkas hing. Het werd donker.

‘Alphonse?’ hoorde ik plots vanuit het huis roepen. Mama was terug. ‘Alphonse, waar ben je?’ riep ze nog eens.

Toen we in Frankrijk woonden, spraken we altijd Frans, hoewel mijn vader een Nederlander was. Zijn Frans was nog slechter dan het mijne toentertijd. Het was kostelijk om hem te horen praten met de lokale bevolking. Onze burens, de Clements, luisterden aandachtig en praatten stoïcijns door als hij grote verhalen van zijn avonturen ophing, maar ze strooiden met knipoogjes wanneer mijn moeder haar lach niet kon inhouden vanwege zijn gebrekkige woordenschat.

Nu mijn moeder thuis was gekomen, wist ik niet anders dan het scalpel te laten vallen en op mijn sokken naar buiten te rennen;

misschien had ze de openstaande deur nog niet...

‘Alphonse!’ Daar kwam ze aangelopen, ze was al halverwege naar de schuur. Ze was boos. Haar lichaamstaal sprak boekdelen. Ik hield mijn handen achter mijn rug en zette me schrap.

‘Wat doe jij hier, Alphonse?’ Vlak voor mijn gezicht bleef ze staan. Ze boog zich over mij heen en pakte met beide handen mijn schouders beet. Onder haar gefronste wenkbrauwen schoten haar ogen van links naar rechts en weer terug. Ik wilde wegstijgen en voelde het bloed naar mijn wangen stromen.

‘Niks,’ zei ik.

‘Kijk mij aan. Je liegt.’ Haar frons werd dieper, haar neusvleugels wijder. ‘Ik heb toch gezegd dat je het huis niet mocht verlaten?’

‘Ja, mama,’ stamelde ik. Mijn zicht vertroebelde.

‘Laat je handen eens zien.’ Ze greep mijn armen beet en trok ze achter mijn rug vandaan. Opeens werden haar ogen spierwit, ze deinsde achteruit en slaakte een gebroken kreet. Onmiddellijk veerde ze terug om te kijken waar het bloed vandaan kwam, maar ze vond alleen het gat in mijn broek en de schaafwond. Haar blik schoot van mijn knie naar mijn ogen naar de schuurdeur.

‘Ben je in de schuur geweest?’ Zonder op mijn antwoord te wachten liep ze langs mij de schuur in.

Het bleef een paar seconden stil. Ik durfde niet om te draaien. Mijn knie deed nu zeerder dan voorheen. Er klonk gestommel en gepiep uit de schuur: de ladder die ik had laten liggen. Even later kwam ze de schuur uit lopen en bleef daar staan. Ik voelde haar ogen in mijn nek priemen. Langzaam draaide ik mijn nek om achterom te kijken. Leunend tegen de deurpost zag ik mijn mama naar mij kijken, met een blik van bezorgdheid. Ze schudde haar hoofd en slaakte een zucht.

‘Je kleurplaten inkleuren zal moeilijk blijken met alleen rood tot je beschikking.’

Even staarde ik haar aan en volgde toen haar blik naar mijn bebloede handen. De eerstvolgende dagen zou ik weer niet buiten mogen spelen en dat had ik aan mezelf te danken. Ik keek we-

derom naar mama. Haar silhouet tegen de koperen lucht zag er onverstaanbaar uit, maar vanbinnen twijfelde ze hoe met deze situatie om te gaan. Het was niet bepaald een alledaags voorval. Dat er straf zou komen, stond buiten kijf.

Mama maande mij mee te lopen en liet mij m'n handen wassen in de gootsteen aan de kant van ons huis dat aan het erf van de Clements grensde.

Na het avondeten moest ik direct naar bed. Mama kwam naast mijn bed staan. 'Wat lijkt je toch op je vader, krullenbol. Een nieuwsgierigheid gespeend van angst, net als hij. De vogels zullen ook jouw leven bepalen, ik voel het aankomen.' Toen gaf ze een kus op mijn voorhoofd en deed het licht uit. Sterren kropen langzaam uit hun schulp. Niet veel later zag ik een kaarslicht door de tuin dwalen om de duifrestanten in de schuur op te ruimen. Daarna werd de schuurdeur op slot gedraaid.

*

We waren omringd door maïsstengels. Boer Pinault had liever niet dat ik in zijn maïsvelden liep, maar soms brak nood wetten. Ik rende zo hard als ik kon, stoppen was geen optie. Ik snakke naar adem, maar ik bleef maar rennen alsof er geen maïsplanten in de weg stonden en in mijn gezicht sloegen. Waarom ik rende was onduidelijk. Nog nooit had ik de maan zo groot gezien. Het leek wel dag, zoveel licht weerkaatste ze. Tussen de stengels door vulde ze de duistere lucht.

Ik keek naar mijn rennende metgezel. Een strook maïs scheidde ons. Hij had geen naam, maar de rimpels in zijn gezicht verraadden dat hij veel ouder moest zijn dan ik. Hij rende op een vreemde manier, alsof hij zijn hoofd achternaliep. Zweetkringen tekenden zich af op zijn vormeloze shirt. Het zweet gutste van zijn voorhoofd. Daarboven zat een woeste witte haardos. Een borstelige witte wenkbrauw overkapte zijn vrije oog. Er was even oogcontact; hij bleek een ooglap te hebben. Drie keer knipperde hij met

zijn vrije oog. Zijn onophoudelijke lach viel mij toen pas op, want zijn mond bewoog niet. Het geschater begon me tegen te staan. Mijn benen vulden zich met lood, maar waar ik vaart minderde, zette hij juist aan en verdween in het zilveren maïsveld dat nog kilometers door leek te gaan.

Toen ik op een open plek midden in het maïsveld kwam, zag ik mijn metgezel weer. Hij was opgehouden met lachen. Een kolkende rivier scheidde ons van elkaar. Hoe was hij daar beland? En wat was dit voor een rivier? Dit was niet de Dan, een rustig kabbelend beekje. Ik had nooit geweten dat een brede rivier zo vlak bij het dorp stroomde. Ik liep naar de oever, die steil afliep; het water was zwart en schitterde onder het felle maanlicht. De man stond aan de overkant en lang keken we elkaar aan; ik probeerde iets aan zijn gezicht af te lezen, maar tevergeefs. Het was stil en geen van ons zei iets, alleen het zwarte water kolkte onophoudelijk. De hemel was bezaaid met sterren. Ik zag de wolkjes die ik uitblijfs duidelijk afgetekend tegen de donkere achtergrond. Was het hier zo koud? Kippenvel manifesteerde zich over mijn hele lichaam en opeens snapte ik waarom: ik was naakt. Oorverdovend gekraak doorbrak de vreemde vredigheid van het tafereel. Het klonk als barstend glas, maar er was geen glas om ons heen te bekennen. De ene na de andere barst donderde nog harder over de vorige heen en het leek achter de man aan de overkant vandaan te komen.

Dat was het moment dat de maan brak en in stukken uiteenviel. De zilveren maanscherven leken op ons af te komen en ik schuifelde achteruit, steeds sneller totdat ik struikelde over een steen die er net nog niet lag, dat wist ik zeker. Ik krabbelde met een dreun in mijn hoofd overeind en zag de restanten van de maan voorovervallen. De man had nog niet bewogen en ik wilde roepen dat hij hierheen moest komen en vlug ook, maar het geluid dat mijn stembanden produceerden werd gesmoord. Ik zwaaide wild met mijn armen, maar de man bewoog niet. Het gebeurde voor mijn neus en ik was niet bij machte om in te grijpen: een reusachtige scherf kletterde op zijn hoofd en spatte in duizenden stukjes uiteen.

Een regen van maanscherven omringde de schaduwman terwijl hij de rivier in viel. Zonder nadenken nam ik een aanloop en dook hem achterna. Ik had tot dan toe bijna nooit gezwommen, maar het ging vanzelf. Binnen een paar seconden had ik hem beet terwijl ik ons beiden boven water probeerde te trappelen. Met moeite hield ik hem boven water en draaide hem om zodat hij kon ademen. Het levenloze gezicht van mijn moeder staaarde mij aan; ik sloeg gillend achterover en een flinke teug water werd in mijn longen gezogen. Het licht ging uit, alles werd zwart en zwart werd alles.

Het eerstvolgende dat ik mij kon herinneren was dat ik proes- tend op een strand aanspoelde; het was pikdonker zonder de maan. Mijn lichaam was ongedeerd, maar er zat iets op of om mijn hoofd heen, want ik voelde dat ik mijn rechteroog niet open kreeg. Stil- letjes tastten mijn vingers mijn gezicht af, maar er zat niks wat mijn zicht blokkeerde. Mijn wijsvinger kroop over mijn oogkas en stuitte op een leegte. Weer kwam er geen geluid uit de keel, die haar longen eruit probeerde te schreeuwen. Een golf sloeg stuk op de kust en water vloeide gretig mijn kruis in, het omsingelde en verorberde me heelhuids.

De lakens waren nat. Ik greep naar mijn ogen, ze zaten er allebei nog. Het rook naar urine. Dit kon niet waar zijn. De laatste keer dat ik in bed had geplast herinnerde ik mij niet eens meer! Tranen welden op, mijn keel kneep zich samen. Ik wist niet wat te doen. Ik klom uit bed en strompelde snikkend naar de kamer van mijn ouders.

's Ochtends zat ik stil aan de eettafel. Mama schonk verse melk in en sneed het brood van Dupont. Ze belegde het met kaas van boer Pinault en zette het bord voor me neer, maar ik had geen trek. Ze zei dat ik me niet druk moest maken, dat dit soort dingen soms kunnen voorkomen op mijn leeftijd en dat het helemaal geen schande was. Maar dat was niet waarom ik voor mij uit zat te staren.

Ik vroeg haar wat ze gisteren bedoelde toen ze zei dat de vogels ook mijn leven zullen bepalen. Bepaalden ze vaders leven ook?

Wilde hij liever hier zijn, maar moest hij zijn werk doen voor de vogels? Gaven de vogels hem opdracht om zoveel te reizen? Zo werkte het niet, zei mama. Wat ze bedoelde, was dat ik mijn vaders enthousiasme voor vogels had geërfd en dat hij vogels bestudeerde om meer van ze te weten te komen. Dat was het mooiste werk voor hem, want hij kreeg betaald om zijn hobby uit te voeren. Dat deed hij dan ook goed, want hij werd overal ter wereld uitgenodigd om onderzoek te komen doen. Als ik geluk had, mocht ik dat ook gaan doen als ik volwassen was. Ik zei dat ik vogels te gek vond, omdat ze net als ik mijn vader zo graag mochten.

Ik zei dat ik vader miste en vroeg wanneer hij terug zou komen.

Mama verzuchtte dat ze het niet wist en stond op om de gilende ketel van het vuur te halen. Kokend water spatte in het kopje dat ze had klaargezet. Ze deed er een takje munt in dat ze gisteren van mevrouw Ferrier toegestopt had gekregen toen ze haar boodschappen kwam ophalen. De Ferriers vonden het sneu voor ons dat vader zo vaak van huis was en probeerden ons op deze manier een hart onder de riem te steken.

Het hele dorp leed onder mijn vaders afwezigheid. Alhoewel hij er niet vaak was en gebrekkig Frans sprak, keken de bewoners tegen hem op, als succesvolste jongeman van het dorp. Als hij er was, hielp mijn vader met allerhande klusjes, nooit te beroerd om een gunst te verlenen. Ze liepen met hem weg. Eens per jaar gaven we een uit de hand gelopen buurtfeest waar het hele dorp voor uitliep. Dat feest mochten we houden op het erf van boer Pinault, die de gezelligheid maar wat graag verwelkomde. Zoals elk jaar eiste mijn vader het podium op en vertelde aangedikte verhalen over zijn wildste avonturen. Het publiek hing aan zijn lippen en hield soms minutenlang de adem in, om uiteindelijk in applaus en gelach uit te barsten.

Het was niet eens de verongelukte duif of de nachtmerrie die mij zo vaak aan dat weekeinde lieten denken. Voor hetzelfde geld vonden die gebeurtenissen niet eens in hetzelfde weekeinde plaats, maar zo herinner ik me het wel. Het was een zondag, de laatste

zomerse dag van het jaar. Het weer zou de dag erna flink omslaan en vanaf toen liet de herfst zich gelden.

Mama had haar mooiste zondagse jurk aangetrokken: een lang donkerblauw gewaad met witte stippen. Haar donkere haar had ze opgestoken en ze had lippen als rijpe kersen. Mijn haar zat in een scheiding, zoals mijn vader zijn haar droeg. Ik had een wit overhemd aan met daarover een grijs colbert. Daaronder droeg ik een beige broek waarin ik nooit buiten mocht spelen. De veters van mijn zwartleren schoenen kon ik zelf strikken, maar mama moest mij helpen met mijn vlinderdas. Buiten zorgde de zon voor een aangename temperatuur, een jas lieten we achterwege. De vermoedste blaadjes hadden de takken al losgelaten. Hand in hand wandelden we over gladde kinderkopjes en verdorde landweggetjes naar het gebedshuis, waar Vader Benoît reeds buiten stond om iedereen welkom te heten. Hij had een verweerde bijbel onder zijn arm, waaruit het rode leeslint als een slangentong heen en weer zwiepte. Vader Benoît schudde iedere hand die hij kreeg aangereikt met bezieling, of het nu een bekende betrof of een vreemdeling die toevallig in Périers-sur-le-Dan of omstreken verbleef. Zijn uilenbrilletje duwde hij na iedere handschudding weer terug, alsof hij een kruisje wilde slaan maar ook de uitgestoken handen niet onbeantwoord wilde laten.

‘Bonjour Marie-Noëlle, bonjour Alphonse!’ Zijn hand schudde mijn haar in de war, wat ik prettig vond. Ik was te jong voor een scheiding.

‘Bonjour Père Benoît,’ antwoordde mijn moeder namens ons. Op de vraag waarom we Vader Benoît zo noemden, vertelde mama mij eens dat Vader Benoît een vader voor het hele dorp was, ook voor mij. En er was ook nog een Vader hoog in de hemel. Had ik dan drie vaders? De Vader in de hemel was mijn geestelijke vader, de vader in het buitenland was de vader van mijn lichaam, zo zei ze. En Vader Benoît? Die moest als een oom worden beschouwd. Wat moest je op zo’n moment nog geloven?

We waren aan de late kant. Mama stond met Vader Benoît te

keuvelen, ik glipte vast naar binnen. Ze zou mij wel weten te vinden, we hadden een soort van vaste plek. Het was een ongeschreven wet dat elke dorpeling een vaste rij had. In de kerk mocht je niet rennen, dus liep ik rustig richting de zesde rij van achteren. Het kerkgebouw telde slechts twintig rijen; mijn telvaardigheid was behoorlijk goed ontwikkeld. Vrijwel iedereen was aanwezig; rechts van mij zag ik Maude en haar ouders zitten, daarnaast de Clements en daarachter meneer en mevrouw Ferrier. Meneer Ferrier keek ongeduldig op zijn horloge. Iets verderop draaide Stéphane zich om en begon tot ongenoegen van zijn moeder naar mij te zwaaien; ik zwaaide terug en liep door naar voren, waar mijn grootouders zaten. Alle dorpsouderen zaten vooraan, vanwege hun verslechterde gehoor. Ik gaf ze beiden een knuffel en een zoen; ze zeiden dat we in de pauze gezellig zouden praten, de preek zou zo beginnen. Terwijl ik terugliep zag ik boer Pinault in onze rij zitten. Hij zat liever naast mij en mijn moeder. Breed glimlachend gebaarde hij mij naast hem te komen zitten. Na wat geploeter – de kerkbanken waren vrij hoog – drukte hij me zoals altijd gemoedelijk tegen zich aan, lichtjes knijpend met zijn ruwe vingers. Zijn vale jas rook naar sigaren en koeienmest. Het regelmatige geklikklak van mijn moeders hakken op de donkere plavuizen galmde door de kerk. Boer Pinault liet me los en ik keerde me om. Mama zag er mooi uit.

De achterste rijen waren leeg, op één persoon na. Het zonlicht dat door de deuropening viel verhinderde dat ik kon zien wie het was. Mama had inmiddels naast me plaatsgenomen en zei dat ik op mijn billen moest gaan zitten. Ik vroeg aan haar wie daar achterin zat. Welke persoon, over wie had ik het? Weer draaide ik mij om en wees naar de lege plek waar de man net zat. Vader Benoît trok de buiten- en tussendeuren achter zich dicht. Ik draaide me om naar mama; ze was alweer verzonken in haar bijbel.

Vader Benoît heette ons welkom en begon de mis zoals altijd met een gezamenlijk gebed. Ik vouwde net als mama mijn handen in elkaar en sprak het riedeltje plichtmatig uit. Intussen dacht

ik aan de droom van afgelopen nacht. Het leek zo vreselijk echt, terwijl er duidelijk onwerkelijke dingen plaatsvonden die in het echt niet kunnen gebeuren. Er kroop kippenvel over mijn armen. Weer voelde ik het angstzweet opkomen, zich aan mij opdringend als een onwelkome gast. Ik moest er maar niet meer aan denken.

Een begenadigd spreker was Vader Benoît niet. Vrijwel elke mis liep zijn preek her en der spaak. Hij ging vandaag in op de uitspraak dat de ogen een spiegel van de ziel zijn. Tranen, zo zei hij, wasten het vuil van de oppervlakte; één veeg met je hand en weg was het verdriet. Maar aldoor terugkerende tranen zijn de krasen die het vuil op het oppervlak, op je egale ziel, achter heeft gelaten. Wat was toch de ziel waar hij zo vaak over praatte? Hoe zag zoiets eruit? Als een spiegel? Een ziel klonk waardevol. Misschien als een spiegel met een gouden lijst, een heel oude, zoals bij mijn grootouders thuis hing?

Mijn innerlijke vragenvuur werd verbroken doordat Vader Benoît zijn stemgeluid harder liet klinken. De ernst sloeg groeven in zijn gezicht. Een spiegel met veel diepe krasen vertekende je spiegelbeeld, verwrong je blik op de ziel. Een spiegel die de waarheid verdraait is uiteindelijk waardeloos, zei hij stellig. Vader Benoît trok de optische metafoor door naar brillen. Sommige mensen hadden scherp zicht van nature en hadden geen bril nodig totdat hun ogen oud en versleten waren. Zo was het ook met het geloof: sommigen hadden al vroeg in het leven sturing nodig, anderen wisten hun eigen weg wel te vinden. En dan waren er nog mensen die van het juiste pad raakten. Zij bleefden geen bril, wilden niets van hulpmiddelen weten. Omringd door duisternis zouden ze verdwaasd richting de afgrond strompelen. Een duisternis waarin geen maan meer scheen, omdat deze in duizend stukjes was gevallen, zoals in mijn droom? Was ik van het juiste pad af? Ik voelde tranen opwellen. Boer Pinault moet mijn nervositeit gevoeld hebben, want hij fluisterde dat ik het later wel zou begrijpen, dat ik hier nog niet over hoefde na te denken. Gewoon een braaf jongetje zijn, dan zou alles goedkomen. Ik voelde mezelf weer kalm worden.

De blinden, liet Vader Benoît het donderen, waren zij die ongelukkig getroffen zijn door het lot. Meneer Daumier, die naast mijn Franse grootouders zat, moest zijn oren afdekken; als blinde mocht hij ook vooraan zitten, maar hij hoorde scherper dan anderen. Vader Benoît was erg op hem gesteld, dat zal de reden zijn geweest dat hij de blinden er uitpikte. De blinden konden er niets aan doen dat ze blind waren. Zij hadden de moed om in totale duisternis door te gaan en ook zij zouden door de Heer met open armen verwelkomd worden in het hiernamaals. Zo ratelde Vader Benoît nog wel even door. Links en rechts ving ik woorden op als ‘tranen’, ‘vertroebelen’, ‘schoonsoelen’ en ‘karakter’, maar ik was de draad van het verhaal al lang kwijt.

Buiten hoorde ik een auto zijn best doen om tegen de helling van de kerkweg op te boksen. Vast een laatkomer. Het was vrij uitzonderlijk dat de kerk zo vol zat, tussen acht en elf uur was het vrije inloop. Vader Benoît orakelde toch wel door; het kerkje fungeerde in de regel als ontmoetingsplek. Er werd zelfs rond halftien een kwartier pauze ingelast om koffie en thee te schenken en met elkaar bij te praten, op initiatief van Vader Benoît. Dan gingen er zelfgebakken koekjes rond, de ene week lekkerder dan de andere. Thierry, de slungelige misdienaar en jongste telg van de familie Dubois, struikelde de week ervoor over zijn gewaad en mikte het gevulde bord van mevrouw Ferrier over de taxushaag. Herhaaldelijke excuses waren voor haar niet voldoende; Thierry kreeg de sleutel mee en moest naar het huis van de Ferriers lopen (dat aan de andere kant van het dorp lag) om het bord koekjes dat ze voor zichzelf hadden gebakken op te halen. En vlug een beetje. Thierry kwam een klein kwartier later zo rood als een boei via de achterdeur naar binnen terwijl de mis alweer was begonnen. Het bordje ging tijdens Vader Benoît's toespraak alsnog de kerkbanken rond. Hij pakte een koekje van het aangereikte bord, stamelde ‘Eh, *corps du Jésus-Christ*,’ door de microfoon en sloeg aarzelend een kruisje. ‘Amen,’ prevelde een aantal aanwezigen terug.

Mijn aandacht verslaptte, ik liet mijn voeten bungelen. Mama

merkte dat ik onrustig werd en zei dat ik me nog even moest gedragen, dadelijk zou de mis voorbij zijn. Boer Pinault fluisterde of ik een snoepje wilde. Hij ontvouwde het in zijn jaszak en deed het snoepje in mijn mond met een knipoog. De karamelsnoepjes van boer Pinault smolten op mijn tong en ik was er een poos zoet mee. Reden temeer om mee naar de kerk te willen; hij had er altijd wel een paar in zijn jaszak zitten.

Buiten hoorde ik een autodeur dichtslaan. De stilte in de kerk vormde een contrast met het geluid van buiten. Het grind knisperde bij elke stap die gezet werd. Krakend werd de buitenste deur geopend en krakend viel de deur weer in het slot. Ik hoorde schoenen die zich schoonveegden op de borstelige mat. De klink van de tussendeur rammelde en schoof omlaag; een scherp piepend geluid en geschuifel vertelde mij dat de tussendeur haastig geopend werd en weer vlug gesloten. Vader Benoît's blik schoot naar de binnenkomer. Ik zag dat hij een glimlach probeerde te onderdrukken. Het monotone gedreun van voetstappen verklapte dat de binnenkomer naar voren liep. Het waren schoenen met een hak. Vader Benoît ging verder met zijn toespraak. De hakken klakten dichterbij totdat ze vlak achter ons tot stilstand kwamen.

'Excusez le moi, je voudrais asseoir ici, oui?' werd mijn moeder ingefluisterd.

Ze gaf een gil en stooft omhoog, de welgeklede man om zijn nek. Boer Pinault schraapte zijn keel en begon ingetogen te lachen. Het kromme Frans kon maar één ding betekenen. Ik sprong van de bank en dook in de warme warboel van kleding tussen de twee in, op zoek naar benen om vast te grijpen. Het was bijna vijf maanden geleden dat we voor het laatst samen waren.

Vader was eindelijk weer thuis.

Fig. 1

Je hoeft de krant niet open te slaan om te zien wat de media vandaag, en waarschijnlijk weken daarna nog, bezighoudt: Zuid-Afrika krijgt zijn eerste zwarte president. Een juichende Nelson Mandela prijkte gisterochtend op de voorpagina van alle Franse kranten. Niet alleen de Franse, op de voorkant van vrijwel alle verkrijgbare kranten in de kiosk nabij het hotel waar ik gisteren neerstreek. Dat werd tijd ook. Zijn aanstelling had al veel te lang op zich laten wachten.

Een gaap overvalt me. Ik wrijf de halfzachte korrels slaapzand uit mijn ogen en kijk op mijn horloge: dertien over vijf. Het is nog nacht, de zon houdt zich koest in het oosten. De krant heb ik gisteren aangeschaft zodat ik op dit vroege uur iets te lezen heb; zelfs de vroegste krantenverkopers liggen op dit moment nog op één oor.

Mijn oog danst over de zwart-witfoto op de voorpagina. Uit die verbeterd maar openhartige glimlach valt af te lezen dat de man een leeuw is met het voorkomen van een leeuwerik. Ik neem de laatste bittere slok van mijn oploskoffie; mijn keel krijgt een stuip trekking en ik kuch wat na.

Terwijl ik cirkeltjes over mijn slapen begin te wrijven, kijk ik om me heen. De foyer is net zo krakkemikkig als de hotelkamer waarin ik vannacht geen oog dicht heb gedaan: het behang lijkt ter plekke af te bladderen en het plafond moet ternauwernood D-Day hebben overleefd. Het smoezelige, beige tapijt met hier en daar een rorschachvlek draagt ook niet bepaald bij aan het beeld van 'frisse en moderne' kamers waarmee het hotel in de straten adverteert.

Ach.

Het is een van de weinige hotels in het kustplaatsje. Ik vouw de krant op en prop hem in het zijvak van mijn overvolle rugtas. De mouwen van mijn jas schuiven moeiteloos om mijn armen, ik schud de jas zodat hij mijn lichaamsvorm vindt en laat hem openhangen. De temperatuur zal dadelijk stijgen. Zo koud is het op dit moment niet. Moeizamer dan de dag ervoor krijg ik de rugtas op mijn rug gewurmd. *Allons-y*, Fonsie.

Op enkele vroege vogels na zijn de onverlichte straten vanzelfsprekend verlaten. Het stadje ziet nog purper van de slaap. Met mijn wandelschoenen stap ik langs de kiosk waar ik gisteren de krant kocht en loop bergafwaarts, richting de haven. Boven mij hoor ik de zeemeeuwen al krijsen. Die zal ik de gehele reis tegen blijven komen. Ik kijk even links en rechts en steek de straat over. De vuurtoren lijkt met iedere stap groter te worden. Het is een merkwaardige oude vuurtoren, hij ziet eruit als een onneembare vesting. Een torenhoge tombe, bestemd voor maar één persoon.

Ik blijf staan. Het kan geen kwaad uit te zoeken wat me te wachten staat wat betreft het weer. Ik besluit nog niet naar de haven te lopen, maar eerst langs die ene persoon te gaan. Wie kent het gebied en de wateren hier beter dan de vuurtorenwachter? Dan zou het Guillaume moeten zijn, de bleke puber achter de balie van de botenverhuur. Hij verzekerde me jaren ervaring te hebben met zeilen en raadde me de boot aan waarmee ik over een kleine drie kwartier uit zal varen. Het is het beste model voor het beschikbare budget, aldus Guillaume. Ik heb hem op zijn glazige groene ogen en pokdalige wangen te geloven.

Het pad naar de vuurtoren wordt niet vaak belopen, valt te merken aan de onherbergzaamheid van het inmiddels zalmroze graniet. Meerdere malen glijd ik weg en bij de laatste keer verrek ik mijn lies. Wat eerst een vliedende pijnscheut leek, laat helaas aanhoudend zijn aanwezigheid gelden. Bij elke stap die ik zet lijkt er een harsstrip van mijn scrotum getrokken te worden. Mijn lies heeft rust nodig; ik zet mijn bips op een blok graniet neer. Met mijn koude vingers glijd ik in mijn onderbroek om de lies te mas-

seren en de warmte in mijn vingers te laten vloeien. Ik roteer mijn duim een aantal keer op de zeerste plek en leg dan mijn handpalm op het zere gebied. Het voordeel van altijd koude handen hebben. De pijn ebt langzaam weg. Ik trek mijn hand terug, inspecteer hem – alsof het van mijn hand te lezen is waarom mijn lies zeer doet – en blaas een verdwaalde schaamhaar van mijn duim.

Ik loop verder en vraag me af hoe de vuurtorenwachter aan zijn dagelijkse boodschappen komt. De man moet dijen als boomstammen hebben. Als ik de withouten voordeur bijna heb bereikt, zie ik een smal pad achter enkele grote rotsblokken tevoorschijn kronkelen, breed genoeg voor een kleine auto. Die staat verdekt geparkeerd; een oude Citroën waarvan ik het type niet herken. Ik krab mijn achterhoofd en zucht. De cafeïne is klaarblijkelijk nog niet ingedaald. Vooruit dan maar, deze ochtendwandeling is zo gek nog niet.

Ik draai mijn hoofd om. Midden op de deur zit een verweerd messing plaatje geschroefd.

Dr. A.C.P. du Plantier
Gardien de phare de Ploumanac'h & Météorologiste
Perros-Guirec, Côtes-d'Armor, Bretagne
(Br. Perroz-Gireg)

Au nom du canton de Perros-Guirec.

'*Mais oui*, dr. Du Plantier,' brom ik terwijl ik mijn keel schraap. Mijn hand bolt zich om de eveneens uit messing vervaardigde deurklopper, die de vorm heeft van drie schelpen. Het zal wel een verwijzing naar het wapen van Perros-Guirec zijn, het hotel waar ik sliep had ze ook in het logo verwerkt. Ik klop drie keer en wacht. Ik haal mijn neus op; het zout in de lucht brengt mijn slijmvliezen op gang. Eerst maar een glas water vragen als ik binnen mag komen.

Ik wrijf nogmaals in mijn lies en kijk in de verte. Het is hier rustig. Op het gekibbel van de vogels en het breken van de golven na, het suizen van de wind... Als ik ooit het genoeg mag hebben met pensioen te gaan, dan moet dit de bestemming worden. Niet per se dit stadje, maar de streek Bretagne of Normandië, waar ik geboren ben. Ik hoor gestommel achter me; ongemerkt ben ik bij de deur vandaan geslenterd. Ik haast me terug en haal een hand door mijn haardos. Niet dat het iets helpt, mijn haar doet wat het wil. De deur wordt geopend, maar een ketting houdt hem tegen. Gefoeter ontsnapt door de kier, de deur wordt weer gesloten. Na wat strubbelingen valt de ketting uit het slot en zwiert de witte deur krakend open.

‘Bonjour.’

‘Bonjour.’ Een jong gezicht vol sproeten staart me met grote ogen aan.

‘Ehm... ik ben op zoek naar de vuurtorenwachter, meneer Du Plantier?’

‘Het is mejuffrouw Du Plantier, dank je hartelijk.’

‘Ah, mijn excuses...’

Sta ik dan, met mijn mond vol tanden. Deze jonge blom moet de vuurtorenwachter voorstellen? Ik dacht dat die per definitie ouder dan zeventig jaar waren... Ik had een soort druïde verwacht.

‘Pardon. Iets te voorbarig van mij. Mijn naam is Alphonse en ik ben ornitholoog.’

Ze laat haar hoofd hangen en bekijkt me van top tot teen. Een goudrode lok danst over de brug van haar neus. Haar overige haar zit strak achterover en eindigt in een knot.

‘Dag, Alphonse de ornitholoog. Wat kan ik voor je betekenen?’ Haar gezicht vertrekt geen spier. Ze blijft me strak aankijken. Er druipt een ijzige kalmte van deze dame.

‘Ik vaar over een klein uur uit naar Les Sept Îles.’ Ik wijs veelzeggend naar de grote zak op mijn rug, alsof het een uitgemaakte zaak is wat een volgepakte rugtas betekent.

‘Een ornitholoog op zee. Is dat wel zo’n goed idee?’ Een niet te

missen ondertoon; iemand heeft een ochtendhumeur. Heb ik haar wakker gemaakt?

‘Eh, nou, ik vroeg mij af of u misschien ee–’

‘Zeg je nu serieus u tegen mij?’ Een stilte wurmt zich tussen ons.

‘Nee, nee,’ hervat ik, ‘ik bedoel je natuurlijk.’

‘Dat is beter. Zeg mij eens, Alphonse,’ terwijl ze mij in zich opneemt, ‘wat gaat een man zoals jij op open zee doen? Les Sept Îles is een behoorlijk eind varen, zeker vanuit Perros-Guirec.’

‘Ik wil je niet storen, maar...’

‘Dat doe je al. Maar ik schuif mijn pauze wel naar voren.’ Zo te horen beschikt ze over een ijzeren werkethiek.

‘Eh ja, bedankt daarvoor... Om je vraag te beantwoorden: ik ga naar Les Sept Îles om een kolonie vogels te bestuderen.’ Een van haar wenkbrauwen trekt zich op aan de rimpel op haar voorhoofd. Ze kantelt haar hoofd lichtjes.

‘Ik vraag me nu nog meer af dan toen ik de deur opende hoe ik je bij die missie van dienst kan zijn.’

‘Om te beginnen: met een glas water en een leuk gesprek over de zee misschien?’

Even lijkt de tijd bevroren. Dan kan ze een glimlach niet onderdrukken en gebaart met haar hoofd dat ik de vuurtoren mag betreden. Een stenen tombe kan ik het nu niet langer noemen.

‘Over de zee kunnen we altijd praten, maar of ik je iets nuttigs kan vertellen, wie weet?’

‘Goed. Dank je voor je tijd, *mademoiselle*.’ Ik buig mijn hoofd enigszins.

‘Geen dank. Kom verder.’ Ze sluit de deur en loopt voor me uit. Rechts van mij bevinden zich liftdeuren – ik loop echt hopeloos achter met mijn geromantiseerde beelden van vuurtorens en hun bewakers.

Ik volg mijn gastvrouw; ze moet al wakker zijn geweest, ze draagt immers make-up. Haar outfit bestaat uit een kaki broek met een spijkerblouse waaronder een wit T-shirt is verscholen. Toegegeven, de broek valt aangenaam over haar achterste, dat ik als een hitsige

puber met mijn ogen volg totdat ik haar vermindering in vaart bemerk en ze omdraait. Haar irissen zijn perfecte, helderblauwe schijven, haar pupillen priemend. Wat ze denkt is een raadsel: haar ogen zijn onleesbaar. Probeert ze haar irritatie te verhullen? Of zou ze oprecht nieuwsgierig zijn naar mijn verhaal? Ik weet het niet. Maar die ogen... Aan wie doet ze me denken?

Ik laat de tas, die nu wel erg zwaar wordt, van mijn rug glijden en trek ook mijn jas uit. We delen daar enkele seconden stil gestaar.

‘Zeg eens, Alphonse, wil je ijsklonten in je glas?’ Haar Frans heeft iets ruws, iets zuidelijks. Ze komt in elk geval niet uit deze regio.

‘Eh... Ja, twee alsjeblieft. Dank je.’ Ze loopt naar de brommende koel-vriescombinatie in de hoek die naast een keukenblok staat. Ik neus wat rond. Zo te zien is dit haar woon- en werkkamer ineen. Het is klein, het meubilair relatief nieuw, met hier en daar een relikwie uit tijden dat ontdekkingsstochten een noviteit waren: een oude barometer, een Perzisch tapijt dat zijn beste tijd wel heeft gehad, een globe met landsgrenzen die niet meer actueel zijn. Op haar werkbureau heeft een voor mij bekende oorlog gewoed: structuur en haast die het niet van elkaar konden winnen en zich genoodzaakt zagen een vredesverdrag af te sluiten.

Ik neem plaats op een diepgrijze bank, een van de nieuwere meubels. De warmte in de kamer is zacht en aangenaam. Op de tafel liggen nog broodkrumels. Mijn geprikkelde gastvrouw komt met een dampend en klingelend dienblad aangelopen. Ze heeft thee voor haarzelf gezet. Na het neerzetten haalt ze eerst haar hand over het tafelblad en veegt zo de krumels bijeen. Ik volg haar met mijn ogen als ze naar een hoekje verborgen achter een Aziatisch aandoend kamerscherm loopt. Japonismes, smaakvol. Achter het scherm hoor ik gekwetter en gefladder. Het klinkt als de roep van een parkiet.

‘Hoor ik daar een grasparkiet?’

‘Bijna correct. Een valkparkiet.’

Een valkparkiet. Eh, kom... *Nymphicus... hollandicus*, ja, dat is hem. Holland. Toeval zou niet bestaan?

‘Mooie beestjes.’ Ze verschijnt weer in beeld en ploft neer in de bruine fauteuil naast mij.

‘Heb je zelf ook parkieten?’

‘Nee, ik heb geen huisdieren. Ik, eh, ik ben veel op pad voor mijn werk.’

‘Een vogelaar zonder vogels dus, bijzonder. Wat wil je eigenlijk van mij weten?’

Ik vraag me af waarom ze dat bijzonder vindt. Je werk niet mee naar huis nemen, dat schijnt de normaalste zaak van de wereld te zijn.

‘Allereerst hoe je heet.’ Ik pak het glas water en knik dankbaar.

‘Aurélie.’ Ze pakt haar dieprode thee van het dienblad en kijkt mijn reactie aan. Ik probeer in een split second wat grappigs te bedenken.

‘Aurélie, Alphonse... A-A. Zolang we daar maar niet belanden.’ Subtiel, Fons. Heel subtiel. Maar niet heus. Ik begrijp mijn eigen grappen soms ook niet.

‘Anonieme Alcoholisten... Heb je het nodig in jouw vakgebied, Alphonse?’ Ze tuurt over de rand van haar glas, het raam uit. De opmerking lijkt haar koud te laten. De wind giert als enige om mijn jammerlijke grap.

‘Nee, zeker niet. Al heb ik een kleine flacon whisky bij mij, tegen de kou.’ Geen dure, maar de smaak is zacht en fruitig. Een Speyside waarvan ik de merknaam ben vergeten.

‘Les Sept Îles dus. Wat ga je daar bestuderen?’ Ze keert haar hoofd weer naar mij. Haar toon klinkt oprecht, de vraag niet obligaata.

‘Een kolonie jan-van-genten. Ik neem aan dat je...’

‘Ik weet wat een jan-van-gent is, ja.’

‘Magnifieke beestjes. Ooit een jan-van-gent zien jagen? Ze doorklieven het wateroppervlak met een snelheid van ongeveer honderd kilometer per uur. Honderd. Stuk voor stuk storten ze zich de zee in, als een witte pijlenregen.’ De opwinding klinkt door in mijn stem en Aurélies mondhoeken krullen wederom op.

Jan-van-gent. Die naam heeft me gefascineerd vanaf het moment

dat ik het Nederlands begon te begrijpen. De herkomst van de ongebruikelijke naam is onduidelijk. Alsof het een heer van stand betreft. Bij de Belgen staat hij als 'zeezot' bekend, en ook dat snap ik.

Mijn vader haalde graag een bepaald voorval aan wanneer hij thuis was. Vader lag altijd in de kreukels. Mijn oma baarde een raschte pechvogel. Er is geen foto uit zijn jeugd te vinden waar hij zonder pleisters, mitella's, verbonden ledematen of blauwe plekken op staat. Vele jaren terug zwom hij in de Noordzee in een badpak. Dat was normaal destijds. Een gat ter hoogte van zijn schouderblad had hij gedicht met glinsterende veiligheidsspelden. 'Hollandse zuinigheid' werd dat in het dorp genoemd, maar we zijn altijd zuinig op onze spullen geweest. Terwijl hij onder water zwom voelde hij plots een scherpe klap in zijn rug: een jan-vangent die de schitteringen van de spelden voor vis aanzag. Hij liep nog weken met een blauwe plek ter grootte van een voetbal op zijn rug rond. De vogel kon het niet navertellen.

Een moment overweeg ik de anekdote aan Aurélie te vertellen, maar in plaats daarvan neem ik een slok water. Ze kijkt me glazig aan, haar glimlach is verdwenen. Ik slik mijn teleurstelling weg.

'Wat heeft je ertoe gezet om vuurtorenwachter te worden?' vraag ik uit beleefdheid, wetende dat beleefdheden de enige dingen zijn die we momenteel uitwisselen.

'Ik ben enig kind van iemand die de kusten meed. Mijn grootvader was vuurtorenwachter, maar ik heb hem nauwelijks gekend. Hij stierf toen ik twee jaar oud was. Via mijn vaders oude foto-boeken ben ik van zijn beroep te weten gekomen,' zegt ze wijzend naar haar boekenkast. 'Ik vroeg me af waarom grootvader vuurtorenwachter is geworden, het is immers zo'n eenzaam beroep. Mijn vader weigerde m'n vragen te beantwoorden. Hij stond niet op goede voet met zijn vader. Bij elke gelegenheid die zich voordeed werden mijn vragen de kop ingedrukt. M'n moeder durfde daar niet tegenin te gaan.'

Ze neemt een slok thee en verschuift.

'Wij komen uit het zuiden, zie je. Zuiderlingen zijn nu een-

maal wat uitgesprokener dan de inwoners van andere Franse streken.' Toch het zuiden.

'Dat zou kunnen. Ik weet het niet.' Het zit hem in de belevenis, iedere streek vindt zichzelf uitgesprokener dan de volgende. Iedereen hoopt uniek te zijn.

'Enfin, zoals mijn vader zich tegen zijn vader afzette, zo keerde ik mij tegen mijn vader. De afzondering sprak me bij nader inzien aan. Ik ben niet graag onder de mensen.'

'Dat hebben we dan gemeen.' Een zweem van herkenning verdwijnt in het luchtledige. Dit gesprek leidt nergens heen. Ik wacht op een climax die niet zal komen. Ik kijk op mijn horloge: vijf uur negenenveertig. Aurélie volgt mijn voorbeeld en drinkt haar resterende thee op. Nu pas valt me het litteken op dat boven haar kraag uitsteekt. Het lijkt een litteken van een brandwond te zijn, maar ik bijt op mijn tong. Het voelt ongepast om haar ernaar te vragen.

'Om zes uur begint mijn werkdag, dan weet je dat. Het is mij nog steeds niet duidelijk waar je precies voor gekomen bent. Iets over de zee?' Ze zet haar lege glas neer op tafel en leunt weer achterover.

'Laat ik maar ter zake komen. Als vuurtorenwachter moet je een goede kennis hebben van de omgeving hier; althans, dat beeld ik me in. Aangezien ik zo uitvaar wil ik graag weten of jij mij meer kan vertellen over de stroming van de zee en de weersverwachtingen de komende dagen.'

Een schampere lach. De valkparkiet achter het scherm houdt zich opvallend stil. Vanuit mijn ooghoek zie ik Aurélie haar hoofd schudden.

'Alphonse, wat denk jij dat een vuurtorenwachter doet?'

'Steeds minder, als ik me niet vergis.'

'Pardon?'

'Het onderhoud van dit huis, de toren en het licht daarboven kan toch niet dermate veel tijd innemen dat—'

'Je weet duidelijk niet waar je over praat.' Haar gezicht trekt zich steeds meer samen, er ontstaan nieuwe groeven op haar voorhoofd. 'Vuurtorenwachter zijn is een voltijds beroep. Het vereist volledige

toewijding, ik heb geen tijd om daarnaast het weer en de stroming van de zee gedetailleerd in kaart te brengen,' zegt ze.

'Bovendien, de stroming hier is evident: ze gaat van de Atlantische Oceaan richting de Noordzee.' Alsof ze het tegen een kind heeft. Het is te merken dat het haar diep zit, alsof ze dit vaker voor de kiezen krijgt.

'Dank je, maar dat had ik al begrepen.'

'Waarom praat je niet met de lokale meteoroloog? Die kan je meer vertellen over weersvoorspellingen. Mijnheer Kochersperger vindt het geweldig als mensen hem naar zijn werk vragen. Of ja, werk, hij is gepensioneerd, maar...'

'Daar heb ik helaas geen tijd meer voor. Ik moet zo vertrekken, anders loopt mijn schema in de war. Ik kan de boot maar voor drie dagen huren, zo krap zit ik bij kas.'

'Onze beroepen zijn geen vetpot, nee. Maar voor het geld doen we het niet. Toch?'

Ze heeft gelijk: onze beroepen zijn odes aan de elementen, lofzangen op de natuur en de kennis ervan. Logischerwijs is daar nauwelijks geld voor beschikbaar, op dat van sporadische rijke wel-doeners na dan. Er valt geen droog brood te verdienen met wetenschappelijk onderzoek. Niet in mijn veld tenminste. Je creëert doorgaans niet een zakenimperium uit je kennis van kippen, tenzij je Colonel Sanders heet en die kippen in kokende olie kiepert.

Ik sta op en maak aanstalten om weg te gaan. Aurélie pakt onze lege glazen en zet ze op het dienblad. Aarzelend over wat ik ga zeggen laat ik mijn ogen over de horizon van de zee glijden.

'Vergeef me als ik bot klink, maar ik denk dat jouw beroep over tien, twintig jaar niet meer zal bestaan.' Ze kijkt me aan, pakt vervolgens het dienblad en loopt naar de keuken.

'Dank voor de boodschap. Daar was ik zelf al achter gekomen.' Ze draait zich om en vouwt haar armen over elkaar. 'Je snapt het niet, hè?' verzucht ze.

Ik schraap mijn keel. Zegt ze dit om mij een hak te zetten of was dit voor ons gesprek bij haar gaan dagen?

‘Snap wat niet?’

‘Waarom ik vuurtorenwachter ben geworden. Waarom ik voor een uitstervend beroep heb gekozen.’

‘Opzettelijk?’

‘Natuurlijk.’

Ze werpt een blik op haar horloge en vouwt haar armen nogmaals ineen. Waar stuurt ze op aan, behalve mijn vertrek?

‘Met mijn keuze om vuurtorenwachter te worden, koos ik voor een afzijdig leven. Daar waar jij je heil zoekt in vogels, in het leven om je heen, zoek ik dat in het slaan van de golven in de branding, in de herhaling en de leegte ervan.’

Een vermete stilde. Dat van het heil zoeken in vogels spreek ik niet tegen. Ze geven mijn bestaan betekenis. Daardoor doe ik ertoe.

‘De leegte... in wat precies?’ De zwaarte van deze gesprekswending overvalt mij. Ik slik en vraag me af of dit met haar litteken te maken heeft.

‘Net als dit beroep onvermijdelijk zal uitsterven, zo laat ik mijn sociale bestaan langzaam... afkalven.’ Ze zegt het met een vastberadenheid die duidelijk maakt dat ze hier al vaak en lang over heeft nagedacht. Te vaak en te lang allicht.

‘Welk geluk haal je daaruit?’

‘Het totale gebrek aan verplichtingen. Misschien ben ik licht autistisch, maar het voelt alsof ik aan geen enkele ketting vastzit. Ik sta soms boven op de toren en schreeuw de longen uit mijn lijf, om mijn stem in het grote niets te horen verdwijnen. Niemand antwoordt; de holte van het leven klinkt des te harder door.’

‘Dus jij hebt niemand nodig, zeg je. Het leven is zinloos en je hebt je daarmee verzoend? Zoiets?’

‘Zoiets, ja. Ik zie je denken. Klinkt nogal zwartgallig of zweverig, niet?’

‘Dat kun je rustig zo stellen.’ Het is een wijsheid waar ik me niet in kan vinden.

‘Toch is het zo. Het is een onbeschrijflijk gevoel, een soort be-

rusting in de onvermijdbare ondergang. Ik kan het nog wel op duizenden manieren proberen uit te leggen, maar het is niet te vatten in woorden.'

'Maar aan dat gevoel gaat op niet heel lange termijn een eind komen.'

'Tegen die tijd zoek ik weer wat anders. Ga ik in een hijskraan zitten of iets dergelijks.'

Er breekt een lach bij me door. Gelukkig kunnen we dit gesprek op luchtige wijze afronden. Aurélie is een bijzondere jufvrouw, knap in beide betekenissen van het woord, maar zodra er termen als 'onvermijdbare ondergang' in de ether geslingerd worden haak ik af. Het leven, hoe willekeurig soms ook, is tot op zekere hoogte maakbaar, daarvan ben ik overtuigd. Dat gezever over lotsberusting, nee, dat is niets voor mij.

'Pas op jezelf, Alphonse. De zee kan verraderlijk rustig zijn. Vandaag lijkt het zo'n dag te zijn.'

'Ik heb vaker veldonderzoek gedaan op zee,' lieg ik. Net als dat ik loog over het feit dat ik geen ornitholoog van beroep ben. Niet meer tenminste. Dit, wat dit ook moge voorstellen, doe ik voor mezelf.

'Ik moet nu aan het werk.'

'Uiteraard. Misschien komen wij elkaar weer tegen.'

'Wie weet, Alphonse. Mocht je bij terugkomst toe zijn aan een glas water, of iets sterkers, dan weet je de weg.' Haar mondhoeken veren op, maar een glimlach mag het niet heten.

We lopen richting de voordeur. Onderweg trek in mijn jas weer aan; de banden van de rugzak vinden met getrek en geschud hun vertrouwde plek. Ik voel me als Obelix die zijn menhir op zijn rug hijst. Aurélie trekt de kreunende deur open en blijft staan, haar gezicht blanco. Ze hoeft niets meer te zeggen, ik denk dat ze ook voelt dat dit de laatste keer is dat we elkaar zien. Tijd om te gaan. Ik zet een aantal passen de deur uit, draai me om en wuif naar haar. Ze wuift glimlachend terug – er zit een hoop geschiedenis achter die glimlach en het zal me niets verbazen als dat een duistere is –

en verdwijnt achter het doorleefde hout van de deur. Zie je wel: er staat echt MÉTÉOROLOGISTE op het doffe naamplaatje.

De pijn in mijn lies is weggeëbd. Met het dichtslaan van de deur knalt de klopper een laatste maal tegen het gelakte hout, als een rechter die met zijn hamer het vonnis definitief maakt. Ineens valt het besef aan wie ze me toch doet denken op zijn plek.

Ze lijkt op Merle.